

22 січня 1918 року Українська Центральна Рада проголосила незалежність УНР

№ 02 (265) 2017 E-mail: chaspress@ukr.net

читайте на сторінці **2**

Ідеологія національного визволення і державотворення

(Закінчення. Початок у
№№ 15,17,18,19,20 за 2016 рік
та №1 за 2017 рік)

Чи є ще народ на землі, який так нищівно, до крові на серці, устами своїх найславніших синів змаловажував би сам себе? "Народе без пугря, без чести, без поваги" - це Панько Куліш про всіх нас. "Раби з кокардами на лобі, лакеї в золотій оздобі" - це Тарас Шевченко про еліту нації.

І все ж насмілюся заперечити геніям, які говорили так з прелевого болю за уярмлений народ і бачили не всю правду. Бо важко назвати іншу націю, яку б так часто знищували і так нещадно шматували, ділячи між жадібними сусідами, і яка знову поставала б до життя, як фенікс з попелу, народжувала нову еліту, знаходила сили для самоствердження.

Тих горе-політиків, які в своїй матеріалістично-атеїстичній бездуховності не можуть збагнути, що це воно таке - національна ідея, що таке українська мрія, хочеться послати чи то в українське за мовою і ментальністю закарпатське село, відірване від матері-Руси з десятого століття, чи до Того газди-хлібороба з канадської провінції Альберта, емігранта в п'ятому коліні, який вразив нас і мовою прикарпатського села, і національним прапором в куті кімнати (не канадським, а таки українським, таким ненависним нашим доморощеним моїсеєнкам та боддиревим ...). Ідея соборності, єдності навколо святого Києва - одна з найсильніших в нашому народі.

Вважаємо тому одним з найбільших своїх свят, не меншим за День незалежності, 22 січня - Свято Української Соборності,

свято єдності українського народу. Немає ще його в наших календарях, бо противиться тому шовіністично-комуністична більшість нашого недолугого парламенту. Але буде.

Уявімо собі на хвилику той морозний день у січні 1919 року. Прислухаймося до голосів на залюдненому Софійському майдані, де промовляли Велика Україна, Галичина, Волинь, Закарпаття, Буко-

регіонального автономізму і двомовності хлопці з Міжрегіонального блоку реформ. Свою лепту додають плутаники (чи провокатори?) з УНА-УНСО, носячися з солженіцинською ідеєю слов'янської імперії, Щоправда, з центром у Києві (ніби це рятуватиме Україну від поглинання "слов'янським", а фактично російським, морем).

Ч и ВІЧНЕ СЛОВО

в и н а .
"Ми - трохи різні, бо нас так довго тримали в розлуці. Але ми - українці, нащадки висококочилих ариїв-орачів, спадкоємці руської слави і козацької звитяги. Ми хочемо стати, нарешті, нероз'єднаним народом, стати державою".

А що ж сьогодні? Чи справді спалах соборності далекого 1919 року згас, і замість єдиного українського народу маємо "народ України", тобто "рускоязычне населення" на Сході, "бандерівців-націоналістів" на Заході, "новоросів" і кримських сепаратистів на Півдні та Іванів-безрідних на Півночі? Так твердять принаймні апологети нового москвофільства - шовіністи з Гражданского конгресу чи з КПУ. Їм підспівують вимогами

мають ці ідейки відголос у народі? На диво, незначний. Залишилися невеличкою ізольованою групою сповідники виплеканого КГБ та спецслужбами сусідніх держав "політичного русинства" в Закарпатті. Шахтарям Донбасу, харків'янам чи одеситам болять проблеми безробіття, невиплачених зарплат, злиденного життя, а не "двомовності" чи "єдиного простору". Мешканці Кримського півострова поступово байдужіють до сепаратистських вибриків "своїх" політиків, розпізнавши за тим економічні інтереси мафіозних кланів.

Народ наш виявив здоровий інстинкт самозбереження, не піддавшись навіть в економічній скруті на провокаційні заклики лівих і шовіністів. І в таких не-

легких умовах ідеї державності і соборності, плекані на Заході України і в столиці, розлилися по всій державі. На наших очах із різнолікого населення України народжується єдина соборна українська нація.

Цей процес був би набагато активніший, якби українська мрія стала мрією сьогоднішніх керівників держави. Якби вела розумна державна політика на від: родження української духовності, української мови, української культури.

Починаючи від знаменитого ланцюга єднання в січневий день 1990 року, Народний рух України та інші демократичні сили ведуть активну "народну дипломатію". Тисячі дітей з Півдня і Сходу України вже побували на Різдвяні і Великодні свята в українських родинах Галичини, а дітей із Заходу приймали влітку в Причорномор'ї. Концерти і підручники, шефство над українськими школами і кораблями ВМС України - все це, як правило, робиться на ентузіазмі, за скупі спонсорські пожертви, хіба що зрідка за сприяння місцевої влади. Але яка такою обов'язково буде.

Володимир

читайте на сторінці **4**

22 січня 1918 року Українська Центральна Рада проголосила незалежність УНР

На початку 1918 року Центральна Рада почала схилитись до ідеї проголошення незалежності України. Така позиція була обумовлена, насамперед, пошуком загальнонаціонального елемента, який би міг підняти народ на боротьбу за свою державність. На засіданні Малої Ради 6 січня 1918 р. обговорювалась ситуація, що виникла з наступом більшовицьких військ. Під час засідання представник Одеси відзначив, що "більшовизм росте як пошесть", і для боротьби з ним запропонував оголосити самостійність України.

Прийняття IV Універсалу було зумовлене кількома об'єктивними обставинами: наступом більшовицьких військ на Лівобережній Україні; крахом сподівань та ілюзій лідерів Української революції з приводу можливості відродження федеративної Росії, складовою частиною якої мала стати автономна УНР; новим етапом мирних переговорів у Брест-Литовську між делегацією УНР та країнами Четвертого Союзу, які називали першою умовою підписання мирного договору з УНР проголошення самостійності України.

Внаслідок таких обставин з'явився IV Універсал Української Центральної Ради. Обговорення тексту Універсалу тривало з 9 по 11 січня 1918 р. на засіданні Малої Ради. 9 січня 1918 р. Мала Рада затвердила IV Універсал, а 11 січня 1918 р. його текст зачитав голова УЦР М. Грушевський.

Обґрунтовуючи рішення про прийняття IV Універсалу бажанням укласти мирний договір з країнами Четвертого Союзу та прагненням не допустити втручання більшовиків у внутрішні справи України, УЦР проголошувала УНР "самостійною, ні від ко-

го незалежною, вільною, суверенною державою українського народу". Центральна Рада у цьому документі викладала власну зовнішньополітичну доктрину, спрямовану на побудову добросусідських і мирних відносин зі своїми сусідами: Росією, Польщею, Австро-Угорщиною, Румунією, а також Туреччиною. Джерелом влади проголошувався народ України. До скликання Українських Установчих зборів вся повнота влади належала Центральній Раді як представницькому органу селян, робітників та солдат, та її виконавчому органу - Генеральному секретаріату, який з моменту прийняття Універсалу повинен був називатись Радою народних міністрів (РНМ). Останній дору-

ми країнами, щоб довести їх до кінця, незважаючи на всі перешкоди "з боку будь-яких інших частин бувшої Російської імперії" і підписати мирний договір, щоб відновити господарське життя країни.

РНМ мала "твердо і рішуче взятись до боротьби" з більшовиками, а всіх громадян УНР закликали до оборонної війни з ними. В Універсалі було зазначено, що УНР повинна бути очищена від більшовицьких військ.

Усі демократичні права та свободи, проголошені III Універсалом, були підтверджені положеннями IV Універсалу. Зокрема, всі представники національних меншин мали користуватись тими ж правами націо-

січня 1918 р.

Два абзаци Універсалу були присвячені питанню виборів до Українських Установчих Зборів. Зокрема, в них громадян УНР закликали готуватись до виборів до вищого законодавчого органу країни, який мав затвердити основний закон республіки - Конституцію, і вирішити питання про федеративний зв'язок між національно-державними утвореннями, що виникли на теренах колишньої Російської імперії.

Таким чином, проголошуючи у вимушених обставинах незалежність УНР, її керівники продовжували плекати ілюзії стосовно можливості перебудови Росії на федеративних засадах із включенням до неї УНР як автономної складової. Водночас проголошення України самостійною державою давало змогу керівникам УНР підписати на юридично оформленій підставі договір з країнами Четвертого Союзу, що означало початок нового етапу національно-визвольної боротьби за утвердження української державності. (territoryterror.org.ua)

чалося від імені УНР надалі самостійно вести мирні переговори з Центральни-

нально-культурної автономії, що були закріплені законом УЦР про національно-персональну автономію від 9

Парад частин київського Вільного козацтва на Софіївському майдані. Київ, січень 1918 р.

День Соборності України

98 років тому 22 січня 1919 року проголошено договір про возз'єднання Української Народної Республіки й Західно-Української Народної Республіки. В цей день над святковим синьо-жовтим Софійським майданом у Києві лунало величне: "Віднині зливаються в одно віками відділені одна від одної частини України - Галичина, Буковина, Закарпаття і придніпрянська Україна - в одну Велику Україну."

Сповнилися відвічні мрії, для яких жили й за які вмирали найкращі сини України. Віднині є тільки одна незалежна Українська Народна Республіка. Віднині український народ, звільнений могутнім поривом своїх власних сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної незалежної Української Держави на добро і щастя українського народу". Цей договір увійшов в історію, як акт злуки - акт об'єднання українських земель.

Століттями розірваний український народ визволився з неволі - Наддніпрянська Україна вийшла з Російської, а Західна Україна і Буковина - з Австро-Угорської імперій - і возз'єднався на своїй землі в єдиній Українській державі. Буковинське Віче 3 листопада 1918 року у Чернівцях, Всенародні збори у Хусті 21 січня

1919 року на Закарпатті були важливими елементами об'єднання українських земель.

Важко було в той час вести переговори про об'єднання з представниками різних країв етнічно українських земель, а ще важче було боронити незміцніле державне об'єднання в умовах жорсткого наступу загарбників з різних сторін.

Затиснута між двома потужними силами - Атлантаю з півдня і більшовизмом з півночі, - об'єднана УНР не мала сил для боротьби. А найголовнішою причиною поразки УНР була відсутність злагоджених дій керівництва країни. 98 років тому українські політики сперечалися, не могли знайти порозуміння у державних справах. "Безпорадність провладу впливала на загальний настрій, - писала сучасниця тих подій, історик Наталя Полонська-Василенко. Важкий економічний і військовий стан в умовах взаємної недовіри політиків призвели до того, що вже через декілька місяців після проголошення Соборності більшовики захопили Київ, поляки Галичину, Закарпаття - Чехословаччина, а Буковину Румунія, ще до проголошення об'єднаної УНР.

І хоча Акт злуки 1919 року виявився більше декларативним, ідея соборності продовжувала жити. 22 січня 1973 року в Чорткові на Тернопіллі гурт молоді вивісив блакитно-жовті прапори (за що хлопців ув'язнили). 22 січня 1978 р. на знак протесту проти русифікації України біля могили Тараса Шевченка в Каневі спалив себе Олекса Гірник із Калуша.

22 січня 1990 року мільйони українців вийшли на головні автомобільні магістралі, утворивши символічний "живий ланцюг" від Києва до Львова, з метою демонстрації єднання українців та українських земель.

Тоді ж за ініціативи Чернівецької красної управи Руху на Буковині теж проводився "живий ланцюг" єднання. Буковинці, не зважаючи на морозну погоду та пронизливий вітер, вийшли із синьо-жовтими прапорами вздовж автомобільних трас Кіцманського та Заставнівського районів за напрямом Чернівці-Заліщики та Чернівці-Снятин, символічно прилучаючи таким чином Буковину через Галичину до Великої України.

України.

Уперше на державному рівні День Соборності України відзначається з 1999 року відповідно до Указу Президента, як сказано у преамбулі "враховуючи велике політичне та історичне значення об'єднання Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки для утворення єдиної (соборної) української держави". Цей Указ є похідним від прийнятої у 1996 році Конституції України, згідно з якою, Президент є Гарантом державного суверенітету та територіальної незалежності України. А відповідно Конституції України на Президента покладається обов'язок приймати рішення та виконувати дії, спрямовані на захист і зміцнення державного суверенітету, збереження цілісності та недоторканності території України у межах існуючих кордонів.

Ідея єдності і соборності етнічно українських земель, як і ідеї незалежності і державного суверенітету, сильної централізованої влади є головним змістом і смислом державницької ідеології. Давньоруські оповіді і повчання, літописи й літературні твори переповнені тривогою за відсутність єдності на рідних землях, осудом князівських чвар і міжусобиць, що практично завжди призводило до падіння і руйнації.

Акт Злуки став могутнім виявом волі українців до консолідації, свідченням їх самоідентифікації, становлення політичної нації. Це був реальний крок до об'єднання українських земель, який і сьогодні істотно впливає на національно-політичні процеси в Україні. День Соборності України - це нагадування про те, що сила нашої держави - в єдності українських земель. Ця дата є знаком споконвічної мрії українського народу про незалежну, соборну, національну державу.

Такі історичні дати як День Соборності України мають об'єднувати державні інституції, політичні партії, громадські організації та громадян у єдиному прагненні працювати для України і українського народу. А хто проти - з тими необхідно боротися.

Василь БОЙЧУК,
учасник "живого ланцюга"
21 січня 1990 року, кандидат фіз.-мат. наук,
магістр державного управління.

Олег Гринів,
професор.
м.Львів.

Ідеологія національного визволення і державотворення

До визволення України треба підходити як до світової проблеми в двох аспектах. По-перше, "національна Україна стоїть сьогодні в авангарді змагу за християнство, яке єдине зможе врятувати сьогоднішній світ від руїни і знищення" (Там само.-С.26), а по-друге, незалежна Україна створює нову констеляцію міжнародних сил, ослаблюючи Москву. Отже, визволення України - одна з найважливіших і найважчих проблем світу, бо від нашої нації залежить майбутнє численних народів і співвідношення сил на цілі століття.

Наголошуючи на банкрутстві світового комунізму, Я.Стецько пише, що більшовицьке керівництво робить ставку на "вибраний російський народ", з чого випливають відповідні висновки. Перший: ставка на російський національний месіанізм суперечить концепції світової комуністичної революції, бо ототожнює її з війною за створення світової Російської імперії. Другий: така імперія не відповідає національним інтересам мільйонів неросійських комуністів на різних континентах. Третій: російський месіанізм неминуче загрожує світові ще більше, ніж тоталітарний режим. Висновки Я.Стецька підтвердила путінська Росія.

Аналіз московського більшовизму засвідчує, що як колоніальна імперія СРСР не має майбутнього, але боротьбу проти нього треба пов'язувати з боротьбою проти комунізму в цілому світі, не покладаючи надій на її автоматизм, відкинути популізм і хвостизм сьогоднішніх "татарських людей", що стоять на позиціях націонал-комунізму. Ще одне застереження: Україна може визволитися лише спільно з іншими країнами (Литвою, Латвією, Чехією, Словаччиною, Угорщиною, Грузією, Туркестаном тощо).

Ідеолог революційного націоналізму аналізує права людини в контексті з правами нації і в контексті світового розвитку. Він зазначає: "Світ іде до єдності - через диференціацію, через усамостійнення народів - до спільноти їхніх інтересів. Такий є органічний шлях розвитку людства. Звідси - національні держави ніколи не відмінуть і не перетворяться в якусь наднаціональну конс-

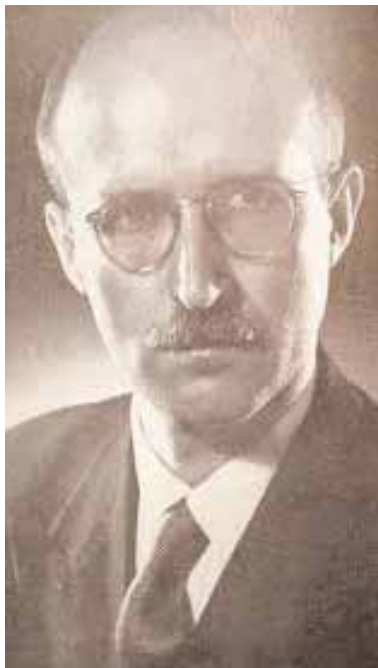
струкцію. Всі конструкції єдності, якщо вони не накинені, носитимуть міждержавний характер" (Там само.- Т.1.- С.167).

Розвиваючи далі ідею національної держави, ідеолог українського націоналізму передбачає московсько-більшовицькі спекуляції на різних термінах, зазначає: "Воююча Україна вважає, що вона конче потребує не лише акцентування своєї суверенності, але ще більше-відділення від Росії" (Там само.-С.166). Проте таке відділення треба аналізувати в руслі світового розвитку. По-перше, відділення України від Росії неодмінно передбачає знищення Російської імперії, на уламках якої мають відновитися незалежні національні держави. По-друге, знищення Російської імперії трактується як шлях до об'єднаної Європи, що, до речі, підтверджується після розпаду СРСР. І, нарешті, по-третє, для такої єдності доконечна самостійність усіх народів, що заперечує будь-яку залежність і поневолення. Здійснення національного принципу матиме далекосяжні наслідки. "Українським і загальнолюдським ідеалом українського революційного націоналізму є внутрішньо національна і міжнаціональна гармонія в світі, звільнення світу від воєн, злиднів, страху й неволі. Тому український націоналізм відкидає будь-які прояви імперіалізму української політичної думки" (Там само).

Звісно, українська національна ідеологія повоєнного періоду не обмежується проаналізованими різновидами. Серед закордонних концепцій доконечно звернути увагу на погляди Володимира Винниченка (1980-1951 рр.), який вважав, що Українська держава на українських землях існує, але не задовольнити форма її діяльності, тому її доконечно змінити державну владу.

Революційно-демократичну концепцію визволення українського народу репрезентував Іван Багряний (Іван Лозов'ягин, Іван Лозов'яга) (1906-1963 рр.). Він відмежовує ідеологію революційної демократії від комунізму, фашизму, капіталізму і застерігає від ототожнення її із соціалізмом, хоч заперечує проти воєнничої антисоціалістичної позиції. Го-

ловна стратегічна мета української революційної демократії сформульована так: "звільнення й незалежнення України з-під московського панування, збереження її територіальної цілості й організація Української Держави в складі усіх українських етнографічних земель" (Багряний І. Публіцистика: Доповіді, статті, памфлети, рефлексії, есе /Іван Багряний.- К., 1996.-С.132). Боротьбу за визволення треба трактувати як боротьбу українського державного народу проти узурпації його прав і свободи московською деспотією. Наслідком

такої боротьби буде розчленування Росії й створення на території СРСР суверенних і незалежних національних держав. Отож, зазначає Багряний, треба виступати не проти членства України в ООН, а проти її членства в СРСР, виходячи з права, записаного в Конституції СРСР.

Своєрідні концепції українського національно-державного визволення пропонували ідеологи ОУН. Денис Квітковський (1909-1979 рр.), ідеолог ОУН під проводом Андрія Мельника, зазначав: "Ми є державним народом". Навіть Москва не заперечує існування української нації і не насмілюється трактувати офіційно Україну як провінцію Росії, або Малоросію, а визнає її рівноправність і рівноправність з Росією у СРСР, як "вільному" союзі. Свою позицію Д.Квітковський обґрунтовує тим, що "український народ ніколи не ратифікував ані нового "революційного" уряду України, ані зміни назви суверенної України з

УНР на УРСР, ані "союзу" цього уряду з іншими советськими республіками. Тому всі ці "зміни", що постали в Україні, є незаконними й тим самим не зобов'язуючими ані у відношенні до України, ані у відношенні до інших суверенних держав" (Квітковський Д. Боротьба за українську ідею: Зб.публ.тв./Денис Квітковський.-Дейтройт - Нью-Йорк - Торонто, 1993.-С.108). Отож, питання не про суверенітет України, а про анулювання "союзу" України з Москвою й повернення "суверенної влади в руки законного уряду".

На мирну революцію орієнтує визволення України ідеолог ОУН (з) Анатоль Камінський (1925 р.н.). Він наголошує, що український національний рух належить до глобального руху за оборону людських прав, оскільки такі рухи охоплюють також і боротьбу за національні права, яка проявляється в трьох площинах: національно-політичній, духовно-культурній і соціально-економічній. На його думку, "визвольна боротьба - це пердусім питання психологічне" (Камінський А. До перспектив нашої політики /Анатоль Камінський.-Б.м., 1977.-С.77)

Концепції національно-державного відродження мали особливий вплив на національно-визвольний рух наприкінці ХХ століття, який очолив Народний Рух України як масова громадсько-політична організація. Привівши націю до проголошення незалежності, НРУ запропонував обґрунтовану програму національного державотворення й радикального оновлення суспільства. У ній зазначається: "Національна, демократична, правова, соціальна держава є основною цінністю в нашій ідеології" (Програма Народного Руху України//nruorg@ukrtel.com). Програма передбачає консолідацію української політичної нації, що ґрунтується на політичній спільності, духовній єдності, усвідомленості загальнонаціональних інтересів, утвердженні державно-національних, демократичних засад у всіх сферах суспільного життя.

В і с

н о в к и

1.Новітню національну ідеологію в художній формі започаткував Тарас Шевченко на

протизагау анемічному слов'янофільству, несвідомому москвофільству й пізнішому аполітичному українофільству. Поет створив новий образ України, її історії й майбутнього, визначив мету боротьби - відродження власної держави.

2. Шевченків духовний спадкоємець Іван Франко обґрунтував національну єдність українського народу при роз'єднаності кордонами чужих імперій, давність і окремішність українства, визначив ідеал національної самостійності.

3.Над проблемами утвердження українського національно-державного ідеалу працювали Юліан Бачинський, Микола Міхновський, Лонгин Цегельський, Дмитро Донцов напередодні і в період Першої світової війни, коли національна еліта Галичини й Наддніпрянщини докладала зусиль для його здійснення.

4.Після поразки національно-визвольних змагань 1917-1921 років Дмитро Донцов запропонував світогляд нації на засадах нових європейських рухів. Його ідеологія позначала розрив з ідеями доморощеного провансальства. Концепція чинного націоналізму становила вольовий світогляд, чітко визначала мету боротьби в міжвоєнний період.

5.Як опонент Д. Донцова виступав Юрій Липа, який сформулював генеральні ідеї нації, визначив первні української раси, відвічну геополітичну вісь України, ідеал провідника, протиставив тодішній ідеологічний пошукам новітній державний традиціоналізм, або легітимізм.

6.У повосенний час концепцію самостійної України в контексті емансипації поневоєних більшовицькою Москвою обґрунтовували ідеологи революційного націоналізму П.Полтава, Степан Бандера, Ярослав Стецько.

7. Наприкінці ХХ століття виник Народний рух України, який розробив концепцію національного визволення і привів націю до проголошення державної незалежності. Як політична партія НРУ запропонував програму національного державотворення й радикальної перебудови суспільства.

Олег Гринів,
професор. м.Львів.

Шеф-редактор
Василь Куйбіда

Індекс: 91216 Часопис Народного Руху України. Зареєстровано Державним комітетом телебачення й радіомовлення України 01.06.2004 р. Серія КВ № 8802. Адреса: 01054, м. Київ-54, вул. Олеся Гончара, 33. Адреса сайту: www.nru.org.ua Тел.: (044)246-47-63, E-mail:ruhp@ukr.net